

**JOANNA KOSTECKA, ANNA MAZUR-PĄCZKA, AGNIESZKA
PODOLAK-MACHOWSKA, CEZARY DUNIN-MUGLER**

Zakład Biologicznych Podstaw Rolnictwa i Edukacji Środowiskowej
Wydział Biologiczno-Rolniczy Uniwersytetu Rzeszowskiego
e-mail: jkosteck@univ.rzeszow.pl

**STOSUNEK DO WYBRANYCH AKCENTÓW RÓŻNORODNOŚCI
BIOLOGICZNEJ WYKŁADNIĄ SZANS NA WPROWADZANIE
POJĘCIA RETARDACJA PRZEKSZTAŁCANIA ZASOBÓW**

Różnorodność biologiczna jest szczególną wartością w świadczeniach ekosystemów i budowaniu zrównoważonego rozwoju. Przybieranie wielu różnorodnych form stanowi podstawę homeostazy i przystosowywania się całej przyrody do zmienności czynników środowiska. Człowiek jest elementem bioróżnorodności a z racji antropopresji powinien czuć się odpowiedzialny za jej utrzymywanie. Obecnie coraz szerzej rozumiemy wkład różnorodności biologicznej w procesy przemysłowe, trwanie rolnictwa czy rybołówstwa. Czy powinniśmy ją chronić? Jakim sposobem osiągniemy w tym względzie najszybszy i najlepszy efekt? Czy jesteśmy otwarci na retardację przekształcania zasobów? Na powyższe i inne pytania odpowiadali w ankiecie dorośli mieszkańcy Rzeszowa i okolic.

Słowa kluczowe: różnorodność biologiczna, retardacja przekształcania zasobów, zrównoważony rozwój, ankieta

I. WSTĘP

Tworząc większość współczesnych struktur społecznych, człowiek nasila negatywną antropopresję na okoliczne ekosystemy. Intensywna produkcja rolna, urbanizacja, turystyka, kopalnictwo, eksploatacja lasów, oceanów, rzek, jezior i gleb, okazuje się być nadmierna i powoduje zaburzenia równowagi, inwazję obcych gatunków, zanieczyszczenie i – w konsekwencji w coraz większym stopniu – szeroko pojęte globalne zagrożenia dla samego człowieka. Na wspomniane wcześniej zmiany i zaburzenia odpowiada negatywnie różnorodność biologiczna tworząca życie na Ziemi. Pod tym pojęciem rozumiemy otaczające nas zróżnicowanie genów, gatunków i ekosystemów. Obecnie obserwuje się stałą utratę różnorodności biologicznej wywołującą poważne konsekwencje w świecie przyrody i mającą wpływ na samopoczucie i egzystencję człowieka. Świat i Europa postawiły sobie za cel zahamowanie jej utraty.

Podczas I Szczytu Ziemi w Rio de Janeiro (Brazylia) w dniu 5 czerwca 1992 r. została sporządzona Konwencja o różnorodności biologicznej, która jest obecnie jednym

* Pracę recenzowała: prof. UP, dr hab. Beata Raszka, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

z najbardziej powszechnych porozumień międzynarodowych. Jej stronami są 193 państwa świata. Polska ratyfikowała Konwencję w roku 1996.

Tekst Konwencji [3] rozpoczyna się preambułą, w której przywołane są wartości różnorodności biologicznej i jej znaczenie dla zachowania życia na Ziemi. W preambule zwrócona jest uwaga na niektóre działania człowieka zmniejszające różnorodność biologiczną oraz na konieczność podejmowania odpowiednich kroków zaradczych – co uznano za wspólną sprawę całej ludzkości. Szczególna odpowiedzialność za tę ochronę ciąży na państwach, na terytorium których znajdują się dane zasoby przyrodnicze.

Obecnie oceniając skuteczność przekazu Konwencji uznano za niezbędne wzmocnienie działań promujących ochronę bioróżnorodności. Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych ogłosiło rok 2010 Międzynarodowym Rokiem Różnorodności Biologicznej a rok 2011 Międzynarodowym Rokiem Lasów. Ich obchody były okazją do przeprowadzenia ogólnoswiatowych kampanii mających na celu podniesienie świadomości społecznej w zakresie znaczenia różnorodności biologicznej dla jakości życia człowieka. W akcjach wielu mediów pokazywano dotychczasowe osiągnięcia w dziedzinie ochrony zasobów przyrodniczych oraz zachęcano do podejmowania dalszych wzmocnionych wysiłków na rzecz przeciwdziałania utracie różnorodności biologicznej. Ratowanie różnorodności biologicznej wymaga przecież pilnego wysiłku każdego z nas. Cała ludzkość musi podejmować szeroką pracę w celu zapewnienie godnej przyszłości dla siebie samych, wnuków i prawnuków.

Czy propagowanie ochrony różnorodności biologicznej osiąga zamierzone efekty praktyczne? Czy zmienia się nasz obojętny stosunek do niej? Oceny przeprowadzane przez Europejską Agencję Środowiska [1] wskazują, że bez istotnych dodatkowych działań, w tym także politycznych, osiągnięcie celu będzie raczej nieprawdopodobne.

Celem podjętej pracy stało się zbadanie stosunku wybranych grup respondentów do wybranych akcentów różnorodności biologicznej pod kątem rozważenia szans na wprowadzanie pojęcia retardacji (spowolnienia) przekształcania jej zasobów.

II. MATERIAŁ I METODY

Weryfikację założonych w celu badań spostrzeżeń umożliwiła ankieta wypełniona przez 200 losowo wybranych dorosłych rzeszowian. W ankiecie kierowanej odpowiadali oni na poniższe pytania :

1. Czy rozumiesz pojęcie „różnorodność biologiczna”? (tak, nie)
2. Wybierz najbardziej prawidłową definicję
a) to zróżnicowanie fauny i flory; b) to otaczające nas zróżnicowanie genów, gatunków i ekosystemów; c) to zróżnicowanie społeczne
3. Czy zauważyłeś, że rok 2010 był ogłoszony Międzynarodowym Rokiem Różnorodności Biologicznej? (tak, nie)
4. Jak myślisz, dlaczego go ogłoszono?
a) bo wg Milenijnej oceny ekosystemów, 60% ekosystem-mów świata jest zdegradowana, lub wykorzystywana w sposób nadmierny; b) bo jest to fanaberia „Greenpeace”; c) nie wiem; d) inne (jakie?)
5. Czy zauważyłeś, że rok 2011 był Międzynarodowym Rokiem Lasów? (tak, nie)
6. Jak myślisz, dlaczego go ogłoszono? (przypisz odpowiedziom wg ważności 1,2,3, lub 4)^a
a) bo lasy chronią życie; mieszka tu 32 tyś gatunków = 65% wszystkich gatunków spotykanych w Polsce

^a na podstawie: Rok 2011 Międzynarodowym Rokiem Lasów [dokument elektroniczny <http://www.lasy.gov.pl/mrl>; data wejścia 1.06.2012]

- b) bo drewno jest surowcem odnawialnym i ekologicznym, ma ponad 30tys zastosowań
- c) bo lasy w Polsce są dostępne dla każdego; służą także turystycznie
- d) bo lasy są pracodawcą i partnerem w biznesie; 370 tys. osób pracuje dzięki nim w Polsce, np. w przemyśle drzewnym, meblarskim, leśnicy
- e) inne (jakie?)

7. Czy szukasz przejawów różnorodności biologicznej wokół siebie? (tak, nie)

8. Jak ona się przejawia?

9. Jakie uczucia wywołuje u ciebie liczne stado wron lub sroki skrzeczące nad blokiem o godz. 6 rano?

- a) fajnie, że są tak liczne
- b) dajcie mi procę albo strzelbę
- c) jest mi to obojętne
- d) inne (jakie?)

10. Jakie uczucia wywołują u ciebie ślady ptaków na twoim samochodzie? (możliwość jednokrotnego wyboru)

- a) złość na wstrętne ptaszyska
- b) to nic umyję
- c) to fajnie, że ptaki są – umilają monotonię otoczenia
- d) to fajnie, że ptaki są – są przecież potrzebne
- e) to fajnie, że ptaki są – umilają monotonię otoczenia i są potrzebne

11. Co robisz na widok dżdżownic na chodniku po deszczu? (możliwość jednokrotnego wyboru)

- a) myślę sobie; rozdepcz to paskudztwo
- b) są mi obojętne, nie zauważam ich
- c) omijam je ostrożnie, przecież są potrzebne
- d) czasem zatrzymuję się i przesuwam je na trawnik
- e) inne (jakie?)

12. Czy istnieje pojęcie przemocy ekologicznej? (tak, nie)

13. Co przez to rozumiesz?

- a) terroryzm ekologów; b) nadużywanie określenia eko w stosunku do rzeczy które nie mają nic wspólnego z ekologią; c) nadmierne używanie zasobów przyrody; d) narzucanie innym zniszczenia jakości ekosystemu w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych

14. Czy powinniśmy chronić różnorodność biologiczną? (tak, nie)

15. Czy to coś zmienia w twoim życiu? Co?

16. Jakim sposobem osiągniemy w tym względzie najszybszy i najlepszy efekt? (możliwość jednokrotnego wyboru)

- a) ograniczając swoje potrzeby materialne (konsumpcjonizm) i stosując drastyczną retardację (spowolnienie) przekształcania zasobów
- b) stosując biomasę jako odnawialne źródło energii
- d) zakupując droższą benzynę bezsiarkową
- e) przesiadając się z samochodów na komunikację publiczną lub rower
- f) inne (jakie?)

17. Czy sam stosujesz wybrany przez siebie sposób, ponosząc z tego powodu wyrzeczenia?

- a) tak; b) nie; c) w miarę możliwości

Ankietowanych zapytano także o wiek, płeć oraz wykształcenie i zawód, proponując im do wyboru umieszczenie go w płaszczyźnie przyrodniczej, społecznej lub ekonomicznej.

III. WYNIKI I ICH OMÓWIENIE

Wśród ankietowanych kobiety (52%) równoważyły liczbę przeankietowanych mężczyzn (48%); ludzie młodzi do 30 lat stanowili 45%. Dominowali respondenci z wykształceniem wyższym (68%), do średniego przyznało się pozostałe 32%.

Wykonywane zawody respondentów mieściły się głównie w sferze ekonomicznej (50%), następnie przyrodniczej (40%). Najmniej respondentów (10%) wykonywało zawody o charakterze społecznym.

Jak twierdzą Gajuś-Lankamer i Wójcik [2011], powołując się na wyniki badań ogólnopolskich nad świadomością ekologiczną Polaków prowadzone przez Instytut na Rzecz Ekorozwoju, pojęcie zrównoważony rozwój zna 33% respondentów, zaś jego idee podziela ponad 70% polskiego społeczeństwa. Jest to w zasadzie zgodne z badaniami własnymi przeprowadzonymi wcześniej w rejonie Rzeszowa na jego dorosłych mieszkańcach, pracownikach firmy produkcyjnej i rolnikach, gdy stwierdzono znajomość tego pojęcia w granicach 17-40% [Kostecka 2009].

Kluczowym problemem aspektu środowiskowego zrównoważonego rozwoju jest trwałość różnorodności biologicznej. Badani obecnie, w roku 2012, Rzeszowianie stanowili grupę głównie z wykształceniem wyższym i 60% z nich deklaruowało rozumienie terminu „różnorodność biologiczna” (tab. 1). Podobnie liczna grupa wybrała prawidłową definicję tego terminu (tab. 1).

Tabela 1 – Table 1

Czy rozumiesz termin „różnorodność biologiczna”? (odpowiedzi w %)

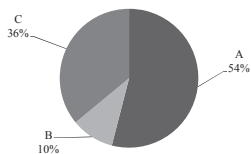
Do you understand the term "biological diversity"? (answers in %)

Pytanie / <i>Question</i>		Odpowiedź / <i>Answer</i>	
1. Czy rozumiesz pojęcie „różnorodność biologiczna”? <i>Do you understand the term "biological diversity"?</i>		tak / <i>yes</i>	nie / <i>no</i>
		60	40
2. Wybierz najbardziej prawidłową definicję <i>Choose the most correct definition</i>	a)	b)	c)
	26	54	20

a) to zróżnicowanie fauny i flory / *diversity of fauna and flora*; b) to otaczające nas zróżnicowanie genów, gatunków i ekosystemów / *the surrounding diversity of genes, species and ecosystems*; c) to zróżnicowanie społeczne / *social differentiation*

Badania w celu zdiagnozowania aktualnego stanu świadomości Polaków w zakresie świadomości różnorodności biologicznej i jej utraty, oznak, sposobów, instytucji i programów właściwych do jej ochrony prowadzono także szerzej, na zlecenie Ministerstwa Ochrony Środowiska [<http://www.mos.gov.pl>]. Wykazano w tych badaniach, że: „różnorodność biologiczna” jest odbierana przez Polaków jako termin specjalistyczny; tylko 19% badanych deklaruowało styczność z nim a 27% podało spontanicznie względnie właściwe rozumienie pojęcia. Podobnie, z terminem „utrata różnorodności biologicznej” zetknęło się około 20% osób. Mimo braku styczności z fachowymi terminami, zdecydowana większość Polaków uznaje utratę różnorodności biologicznej za istotny problem; dotyczący nie tylko Polski ale całej Ziemi [<http://www.mos.gov.pl>].

Na pytanie: „Czy zauważyłeś, że rok 2010 był ogłoszony „Międzynarodowym Rokiem Różnorodności Biologicznej?” twierdząco odpowiedziało zaledwie 24% respondentów z Rzeszowa. Za przyczynę jego ogłoszenia uważali najczęściej podpowiedź a) (54%), nie wiem odpowiedziało 36%. Z reguły nie wymieniano innych powodów niż wskazane podpowiedzi (ryc.1).

A. wg Milenijnej oceny ekosystemów, 60% ekosystemów świata jest zdegradowana, lub wykorzystywana w sposób nadmierny
according to the Millennium Ecosystem Assessment, 60% of the world's ecosystems are degraded or used in an excessive

B. fanaberia "Greenpeace" / *whim of „Greenpeace”*

C. nie wiem / *I do not know*

Ryc. 1. Odpowiedzi respondentów na pytanie: dlaczego ogłoszono „Międzynarodowy Rok Różnorodności Biologicznej?” (odpowiedzi w %)

Fig. 1. Respondents answers to the question: why "International Year of Biodiversity was declared?" (answers in %)

Problematyka ochrony lasów (pyt. 5) została zauważona w masmediach przez podobną grupę respondentów. Na pytanie: „Czy zauważyłeś, że rok 2011 był Międzynarodowym Rokiem Lasów?” twierdząco odpowiedziało zaledwie 32% badanych Rzeszowian. Za najważniejszą przyczynę ogłoszenia uznano fakt, że lasy chronią życie (mieszka tam 32 tys. gatunków = 65% wszystkich gatunków spotykanych w Polsce) [6] (tab. 2).

Tabela 2 – Table 2

Pytanie: „Jak myślisz, dlaczego go ogłoszono” (odpowiedzi w %)

Question: "Why do you think it was announced" (answers in %)

6. Jak myślisz dlaczego go ogłoszono? (przypisz odpowiedziom wg ważności 1,2,3,lub 4) / <i>Why do you think it was announced? (assign responses by rank 1,2,3, or 4)</i>	1	2	3	4
bo lasy chronią życie; mieszka tu 32 tys gatunków = 65% wszystkich gatunków spotykanych w Polsce <i>because forests protect life, there lived 32 thousand species = 65% of all species found in Poland</i>	50	14	14	16
bo lasy w Polsce są dostępne dla każdego; służą także turystycznie <i>because forests in Poland are available to everyone, serve as tourist</i>	22	24	24	24
bo lasy są pracodawcą i partnerem w biznesie; 370 tys. osób pracuje dzięki nim w Polsce, np. w przemyśle drzewnym, meblarskim, leśnictwie <i>because forests are an employer and business partner, in Poland 370 thousand people work through them, such as wood, furniture, foresters</i>	19	-	-	-
bo drewno jest surowcem odnawialnym i ekologicznym, ma ponad 30 tys zastosowań <i>because wood is a renewable resource and environmentally friendly, has more than 30 thousand applications</i>	8	22	26	-
inne (jakie?) <i>other (what?)</i>	6			

Ankieta wykazała, że 60% badanych nie szuka wokół siebie przejawów różnorodności biologicznej, 70% nie interesuje czym się ona się przejawia i nie potrafi o tym mówić. Kontakt z bioróżnorodnością jest dla badanych raczej obojętny (tab. 3).

W ankiecie analizowano także rozumienie respondentów w zakresie pojęcia przemocy. Interesującym było stwierdzenie czy istnieje skojarzenie przemocy z problematyką ekologiczną. Zadano pytanie 12: „Czy istnieje pojęcie przemoc ekologiczna?” Okazało się, że pojęcie takie jest postrzegane w odpowiedziach 78% badanych. Problem ten kojarzą oni głównie z nadmiernym używaniem zasobów przyrody (tab. 4).

Tabela 3 – Table 3

Stosunek do różnorodności biologicznej

Relation to biodiversity

9. Jakie uczucia wywołują u ciebie sroki skrzeczące o godz 6 rano? <i>What feelings evoke in you screeching magpies at 6 in the morning?</i>	Odpowiedź [%] <i>Answer [%]</i>
fajnie, że są tak liczne / <i>it is good, they are so numerous</i>	20
dajcie mi procę albo strzelbę / <i>give me a slingshot or a gun</i>	26
jest mi to obojętne / <i>I do not care</i>	54
10. Jakie uczucie wywołują u ciebie ślady ptaków na twoim samochodzie? <i>What feeling evoke in you the footsteps of birds on your car?</i>	Odpowiedź [%] <i>Answer [%]</i>
złość na wstrętne ptaszyska / <i>anger at ugly birds</i>	22
to nic umyję / <i>I wash</i>	40
to fajnie, że ptaki są – umilają monotonię otoczenia / <i>it is good that the birds are – it entertaining the monotony of the environment</i>	4
to fajnie, że ptaki są – są przecież potrzebne / <i>it is good that the birds are – they are still needed</i>	14
to fajnie, że ptaki są – umilają monotonię otoczenia i są potrzebne / <i>it is good that the birds are – it entertaining the monotony of the environment and are needed</i>	20
11. Co robisz na widok dżdżownic na chodniku po deszczu? <i>What do you do at the sight of earthworms on the sidewalk after a rain?</i>	Odpowiedź [%] <i>Answer [%]</i>
myślę sobie; rozdeptę to paskudztwo / <i>I think, trample it an eyesore</i>	-
są mi obojętne, nie zauważam ich / <i>are neutral to me, I do not notice them</i>	40
omijam je ostrożnie, przecież są potrzebne / <i>I pass them carefully, are necessary</i>	30
czasem zatrzymuję się i przesuwam je na trawnik / <i>sometimes I stop and move them on the lawn</i>	30

Tabela 4 – Table 4

Rozumienie pojęcia „przemoc ekologiczna” (odpowiedzi w %)

Understanding of the concept "ecological violence" (answers in %)

13. Co przez to rozumiesz? <i>What do you mean?</i>	terroryzm ekologów <i>environmentalists terrorism</i>	nadużywanie określenia eko w stosunku do rzeczy które nie mają nic wspólnego z ekologią <i>determine the ecological abuse in relation to things that have nothing to do with ecology</i>	nadmierne używanie zasobów przyrody <i>excessive use of natural resources</i>	narzucanie innym zniszczenia jakości ekosystemu w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych <i>impose different quality ecosystem destruction in order to achieve economic benefits</i>
	8	18	50	24

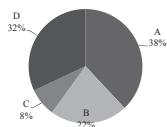
98% badanych odpowiedziało pozytywnie na pytanie 14 „Czy powinniśmy chronić różnorodność biologiczną?”. Odpowiedź i zagadnienie traktują jednak niezwykle powierzchownie, bo że to coś zmieni w ich życiu podkreśliło zaledwie 20% wypełniających ankietę.

W tym kontekście lekkie zdziwienie może budzić rozwiązywanie kolejnego pytania 16: „Jakim sposobem osiągniemy najszybszy i najlepszy efekt w ochronie różnorodności biologicznej” (ryc. 2). Na najbardziej wielopłaszczyznowe wspomaganie ochrony różnorodności biologicznej, jakim jest szeroko pojmowane ograniczanie swoich potrzeb materialnych (konsumpcjonizm) i stosowanie drastycznej retardacji przekształcania zasobów, zdecydowało się 38% badanych (ryc. 2), twierdząc, że wybrany sposób wspomaganie bioróżnorodności stosują w miarę możliwości (72%) (tab. 5). Akceptację pojęcia retardacja badała wcześniej wśród studentów Kostecka [4]. Opisała, że ankietowani

nie byli fanatycznie ustosunkowani do spowalniania materialnego przekształcania świata, ale przeprowadzali analizę, wykazując zarówno szanse (mocne strony) jak i ograniczenia (słabe strony) wprowadzania retardacji. Podkreślali, że retardacja wskazuje na alternatywny sposób życia.

Ryc. 2. Odpowiedzi na pytanie: „Jakim sposobem osiągniemy najszybszy i najlepszy efekt w ochronie różnorodności biologicznej?” (odpowiedzi w %)

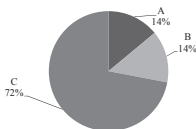
Fig. 2. *Answers to the question: "How could we achieve the quickest and best results in the protection of biodiversity?" (answers in %)*

- A. ograniczając swoje potrzeby materialne (konsumpcjonizm) i stosując drastyczną retardację (spowolnienie) przekształcania zasobów /*reducing the material needs (consumerism) and using drastic retardation (slowing) transformation of resources*
- B. stosując biomasę jako odnawialne źródło energii /*using biomass as a renewable source of energy*
- C. zakupując droższą benzynę bezsiarkową / *buying expensive sulfur-free petrol*
- D. przesiadając się z samochodów na komunikację publiczną lub rower / *switching to a car of public communications or a bicycle*

Ryc. 3. Czy sam stosujesz wybrany przez siebie sposób, ponosząc z tego powodu wyrzeczenia? (odpowiedzi w %)

Fig. 3. *Do you yourself use the following ways, suffering because of this sacrifice? (answers in %)*

- A. tak / *yes*
- B. nie / *no*
- C. w miarę możliwości / *if it is possible*

Omawiając wyniki przeprowadzonej ankiety należy najpierw zwrócić uwagę na sam fakt jej przeprowadzenia i znaczenie edukacyjne badań ankietowych. Respondent stykając się z zadawanymi pytaniami zastanawia się nad odpowiedzią na nie, co zwykle choć trochę poszerza jego wiedzę i świadomość w dziedzinie podejmowanej przez ankietera.

Można więc mieć nadzieję, że pomimo stosunkowo zaskakujących wyników, część z 200 ankietowanych osób zachowa w pamięci temat i zagadnienia szczegółowe przez nią poruszane. Być może, że będzie to także tematem dyskusji w gronie rodziny, przyjaciół lub znajomych.

IV. DLACZEGO BIORÓŻNORODNOŚĆ JEST DLA NAS WAŻNA?

Różnorodność biologiczna jest szczególną wartością całej żywej przyrody. Przyroda tworzy różnorodność, ponieważ ta zapewnia jej utrzymanie równowagi, a tym samym przetrwanie. Przybieranie wielu różnorodnych form, to przystosowywanie się przyrody do zmienności czynników środowiska. Bioróżnorodność jest również gwarancją jakości życia

człowieka, który korzysta ze świadczeń zasobowych, regulacyjnych, kulturowych i wspierających ekosystemów [6]. Stanowi nie tylko podstawę wielu procesów w przemyśle, rolnictwie czy rybołówstwie, jest ważna także na poziomie organizacji lokalnej przez gwarantowanie dobrych warunków życia mieszkańców. Różnorodność biologiczna oznacza też większą konkurencyjność gospodarczą, większe możliwości pracy i wzrost bezpieczeństwa. Wartością bezcenną jest również piękno przyrody – wszystko powyższe znaczy więc szeroko – lepszą jakość życia.

Czy o różnorodności biologicznej mówi się w mediach dużo, czy mało? Każdy, komu ta tematyka jest bliska stwierdzi, że mało jak na potrzebę zainteresowania przyrodą ludzi zabieganych i zajętych. Jak twierdzi Strucka [9], mimo Międzynarodowego Roku Różnorodności Biologicznej 2010, trudno było znaleźć w tym czasie stałe miejsca w programach radiowych i telewizyjnych, gdzie można o takich sprawach posłuchać. Nie znaczy to wprawdzie, że o różnorodności wcale się nie mówi. Owszem, pojawiają się czasem nawet bardzo interesujące materiały, lecz są one rozproszone w różnych programach, w rozmaitych godzinach i bywają najczęściej bardzo krótkie, nie dając autorom możliwości pokazania szerszego kontekstu zagadnienia, a słuchaczom wysłuchania wypowiedzi dłuższej niż 3 minuty. Przekazywane informacje są wobec tego wyrywkowe, skąpe i dotyczą głównie tzw. ciekawostek związanych z życiem i zwyczajami pojedynczych gatunków albo konkretnych zagrożeń. Trudno więc mówić tu o pokazywaniu bogatego, wieloaspektowego kontekstu powiązań, które rozumiemy pod hasłem „bioróżnorodność”.

O braku zainteresowania mediów szerokim ujęciem problematyki różnorodności biologicznej niech świadczy wg Struckiej fakt: do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, wspierającego finansowo przedsięwzięcia medialne dotyczące przyrody i środowiska nie wpłynął w ONZ-owskim Roku Różnorodności Biologicznej z żadnej rozgłośni ani jeden wniosek na jakikolwiek cykl audycji o bioróżnorodności. Kilka projektów filmów zgłosiła TVP Polonia, TVP 2, a na artykuły miesięcznik Przyroda Polska, gdzie tradycyjnie od lat się o tym pisuje. Trudno więc, by słuchacze czy widzowie mieli świadomość, że taki rok w danej chwili trwał.

Tymczasem, aby do ochrony przyrody (ochrony bioróżnorodności) przekonać innych, należy wierząc w potęgę słowa, mówić nieustannie z pasją i zrozumiałe [10]. Można wtedy mieć nadzieję, że rozumiejąc znaczenie świadczeń ekosystemów opartych na różnorodności biologicznej, będziemy ich bronić spowalniając przekształcanie wypracowanych przez ponad 3 miliardy lat mechanizmów homeostazy.

V. WNIOSKI

1. Różnorodność biologiczna jest szczególną wartością dla świadczeń ekosystemów i budowania zrównoważonego rozwoju.
2. Ankieta wykazała stosunkowo niskie zainteresowanie problematyką bioróżnorodności. Uznając go za niewystarczające należy podejmować działania edukacyjne.
3. Należy podkreślić edukacyjną rolę ankietowania i jego znaczenie dla zetknięcia respondenta z problematyką podejmowaną przez ankietera. Można mieć nadzieję, że chociaż część ankietowanych osób zachowa w pamięci temat i zagadnienia szczegółowe przez nią poruszane. Być może, że stanie się to impulsem do dyskusji na poruszony temat w gronie rodziny, przyjaciół lub znajomych, co poszerzy znaczenie edukacyjne ankiety. Upowszechni to zapewne poruszane zagadnienia, w tym pojęcie retardacji przekształcania zasobów przyrody.

VI. LITERATURA

1. Annual report 2011 and Environmental statement 2012: European Environment Agency. [dokument elektroniczny <http://www.eea.europa.eu/publications/annual-report-2011>; data wejścia 1.07.2012]
2. Gajus-Lankamer E., Wójcik A.M.: Edukator zrównoważonego rozwoju odpowiedzią na potrzebę kształcenia zrównoważonego społeczeństwa. Problemy Ekorozwoju. vol. 6. no 2. s. 157-164. 2011.
3. Konwencja o różnorodności biologicznej: Rio de Janeiro. 1992.06.05. Dz.U.02.184.1532 [dokument elektroniczny: *Akt prawny - abc.com.pl*. data wejścia 1.06.2012]
4. Kostecka J.: Ocena akceptacji pojęcia retardacja w świadomości wybranych grup studentów. Zesz. Nauk. Pol.-Wsch. Oddziału PTIE i PTG w Rzeszowie. 10. s. 61-69. 2008.
5. Kostecka J.: Dekada edukacji dla zrównoważonego rozwoju – wizja, cel, strategia. Problemy Ekorozwoju. 2. s. 101-106. 2009.
6. Kostecka J.: Edukacyjne znaczenie pojęcia świadczenie ekosystemów dla ochrony awifauny miast. Inżynieria Ekologiczna. 22. s. 34-42. 2010.
7. Raport MOŚiGW 2010: [dokument elektroniczny <http://www.mos.gov.pl> (1. 06.2010)]
8. Rok 2011 Międzynarodowym Rokiem Lasów [dokument elektroniczny: <http://www.lasy.gov.pl/mrl>; data wejścia 1.06.2012]
9. Stan świadomości i postaw mieszkańców Polski wobec utraty różnorodności biologicznej: Raport z badania ilościowego na zamówienie Ministra Środowiska. [dokument elektroniczny: <http://www.mos.gov.pl>; data wejścia 1. 10. 2012]
10. Strucka E.: Media dla różnorodności biologicznej. [dokument elektroniczny: http://ucbs.uw.edu.pl/materialy_pokonferencyjne/Elzbieta_Strucka-Media_dla_roznorodnosci.pdf; data wejścia 1.06.2012]
11. Dyduch-Fałniowska A., Grzegorzczak M., Perzanowska J., Kijas Z.J., Mirek Z. (red.): Mówić o przyrodzie: Zintegrowana wizja przyrody. Inst. Ochrony Przyrody PAN. Inst. Studiów Franciszkańskich. Inst. Botaniki PAN. Kraków. ss. 180. 2001.

ATTITUDE TO THE BIODIVERSITY AS THE OPPORTUNITY FOR ENTERING THE CONCEPT OF RETARDATION OF TRANSFORMING NATURAL RESOURCES

Summary

Biodiversity is a special value in the ecosystem services and building of sustainable development. It takes many different forms and is the basis of homeostasis and the whole nature adaptation to the variability of environmental factors. Man is a part of it and because of anthropogenic pressure should feel responsible for its maintenance. Currently, more and more understand the contribution of the biodiversity in industrial processes and continuance of farming and fishing.

Should we protect biodiversity? How could we achieve in this respect, the fastest and best results? Are we open to retardation of transforming natural resources? For these and other questions adult respondents from Rzeszow and surrounding areas were asked in the survey.

Key words: biodiversity, retardation of transforming natural resources, sustainable development, survey